

2018

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

NACIONALINIS
EGZAMINŲ
CENTRAS

Vardas, pavardė

Klasė _____

Mokinio kodas

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

SKAITYMAS

8 KLASĖ

Perskaityk tekstą ir atlik užduotis.

GARSUS RAŠYTOJAS

Floras d'Avenka įsėdo į greitąjį traukinį mažoje stotelėje ir susirado savo vietą sauskimšoje kupė. Kiti keleiviai valandėlę žiūrėjo į jį kaip į neprašytą svečią – peršlapusį lietuje, apsitaškiusį purvais, su skėčiu, nuo kurio žliaugė lietaus lašai, ir paraitytomis virš kulkšnių kelnėmis. Įėjęs žmogus – jį galėjai palaikyti paprastu kaimo krautuvinininku – atsėdo kampe ir prisimerkė, apakintas elektros šviesos. Kupė vėl sušneko keleiviai, kurių pokalbį trumpam buvo nutraukęs ką tik įlipęs žmogus.

– Jūs nepatikėsite, – kalbėjo senyvas ponas, tęsdamas pokalbį, kurio pradžios Floras d'Avenka negirdėjo, – bet aš jus visai kitokiį įsivaizdavau. Pirmiausia vyresnį. Juk jūsų vardą jau seniai visi žino! Tarkim, žmogus niekada nematė gyvos garsenybės. Štai jis ir galvoja: kadangi asmenybė garsi, vadinasi, ji bent jau praėjusio amžiaus.

– Arba štai kas, – pasigirdo spigus moters balsas. – Skaitai knygą ir susidari vaizdą apie autorių. Sakysim, aš maniau, kad jūs senyvas ir apkūnus. Niekada man į galvą nebuvo atėję, kad jūs toks jaunas, toks gražus. Jūsų romanuose tiek gyvenimo patirties, tiek gilaus žmogaus sielos pažinimo! Todėl ir jauti, kad juos parašė įmetėjęs žmogus, kone filosofas. Bet geriau, kad jūs būtent toks. Dabar dar labiau žavėsiuos jūsų kūryba.

Floras d'Avenka pamažu pravėrė vieną akį ir slapta įdėmiai pasižiūrėjo. Malonūs žodžiai buvo skirti elegantiškam, nepaprastai švelnių bruožų, kilnaus veido jaunuoliui.

Kas jis, šis gražus ir toks įdomus jaunuolis? Šis įžymus rašytojas, kurio vardas jau seniai buvo plačiai žinomas ir kurio knygoje buvo tiek gyvenimo patirties? Kad ir kaip suko galvą Floras d'Avenka, nė vienas vardas nesisiejo su šiuo švelniu poeto veidu. Teisybė, Floras d'Avenka gyveno gana uždariai ir todėl pažįstamų rašytojų turėjo nedaug. Bet daugelį pažinojo iš nuotraukų. O rašytojas, sėdintis priešais, jam nieko nepriminė. Ir nors priešais buvo inteligentiškas, protingas jaunuolis, Floras d'Avenka čia pat sumetė, kad tai vienas iš daugelio diletantų, dar nepripažintų genijų, kurie stengiasi prasiskinti kelią šiame pasaulyje; išleidę knygėlę savo lėšomis, išsiuntinėja ją žymiesiems rašytojams, prašydami pasakyti apie ją savo nuomonę. Šiose knygėlose dažnai rasi autoriaus, tokio maištingo poeto, besivaikančio chimėrų ir miglotų svajonių, portretą. Čia, teisybė, buvo paminėtas vardas, kuris seniai buvo žinomas. Bet juk ir tie dar neatrasti genijai turi savo ratą, kuriame garsėja.

– Aš pats apie literatūrą ne ką išmanau, – tarė kitas keleivis. – Nesu jos žinovas. Jūs vienas iš nedaugelio rašytojų, kuriuos skaičiau, ir dabar, kai pamačiau savo akimis, žaviuosi jumis dar labiau. Žinote, mes, mėgėjai, kartais pagalvojame, kad jeigu žmogus yra rašytojas, vadinasi, jis kabinetinis žmogus, paniurėlis. Bet jūs aiškiai paneigiate šią mintį. Beje, pažiūrėti jūs tikras sportininkas.

– Aš sportuoju, – patvirtino jaunuolis ir kaip tikras žymus rašytojas perbraukė per plaukus ranka, ant kurios skaisčiai žėrėjo puikus brilianto žiedas. – Atsikėlęs nuo stalo, tuoj sėdu ant žirgo. Irkluoju. Skraidau lėktuvu.

„Ar gali būti, – galvojo Floras d'Avenka, – kad, būdamas žymus rašytojas, jis nepažįsta manęs? Bent iš nuotraukų laikraščiuose...“

Tuo tarpu jaunasis poetas su didžiausiu pasisekimu švaistėsi aforizmais ir šmaikščiais žodžiais, žavėdamas nereiklius klausytojus. Tai buvo fejerverkas sąmojų, daugiausia Florui d'Avenkai jau žinomų.

Po kurio laiko elegantiškas jaunuolis ėmė murmeldamas rengtis:

– Štai ir mano buveinė.

– Čia jūsų namai? – paklausė jį.

– Pilis, – atsakė jis atsainiai kaip didelis ponas. – Čionai atvažiuoju keliems mėnesiams kasmet; ieškau vienatvės...

Bendrakeleivių prašomas jis mielai davė kelis autografus. Paskui, galantiškai pabučiavęs ponioms rankas, nuostabiai lipšniai atsisveikinęs su visais, iššoko iš traukinio, kai tas sustojo mažoje stotelėje. Visi, susigrūdę prie lango, mojavo rankomis.

– Niekada nemaniau, – tarė viena ponija, kai visi susėdo ir traukinys pajudėjo, – kad ši vakarą kelionėje susipažinsiu su Floru d'Avenka.

Floras d'Avenka krūptelėjo. Negali būti! Tas tipas dėjosi juo, o jam ir į galvą neatėjo. Šitie šaunūs keleiviai buvo tikri, kad kalbėjosi su juo, Floru d'Avenka, jie sakė jam gražius komplimentus, o jis sėdėjo sau kampe ir niekas nepagalvojo, kad čia jis.

Dabar jis demaskuos apsišaukėlį, jis pasakys: „Floras d'Avenka – tai aš!“ Jis nusiramino, mat norėjo tai pasakyti ramiai, su lengva ironija. Pasijuoks iš šitų lengvatikių, prasčiokų, pažais su jais kaip katė su pele ir savotiškai atsirevanšuos.

Pirmiausia ėmė ieškoti kišenėje dokumentų.

– Pamanykit, – prabilo iki šiol tylėjęs keleivis. – Jis man visada patiko kaip rašytojas, o dabar, kai su juo susipažinau, pamačiau, kad jis simpatiškas ir kaip žmogus.

– Ir man jis labai patiko, – pasakė jauna mergina. – Būtinai perskaitysiu jo knygas.

Floras d'Avenka susirado dokumentus. Smarkiai susijaudinęs – įgimtas drovumas, nieko nepadarysi! – pasiruošė efektingai scenai. „Atleiskite, ponai, kad kišuosiu į jūsų pokalbį, bet nujaučiu, kad šnekate apie mane“, – pasakys jis. „Kaipgi?“ – paklaus jį. „Na taip, štai, žiūrėkite, ir liudijimas su nuotrauka.“ Ne, taip bus banalu. Jis pasakys: „Taigi, ponai, sakote, kad aš simpatiškas...“ Ne. Pagaliau sugalvojo. Pasakys jiems: „Man gaila, kad trikdau jūsų pagyrimų chorą, bet būdamas artimas Floro d'Avenkos draugas, drįstu su jumis nesutikti...“

Jo mintis nutraukė atsinaujinęs pokalbis.

– Koks malonus vaikinai! – pasakė vienas keleivis.

– Koks jis sąmojingas! Ir kaip laisvai jaučiasi! – pridūrė ponija.

– Koks žavus! – pastebėjo kitas keleivis.

Floras d'Avenka pravėrė lūpas, norėdamas nuplėšti kaukę nuo apsišaukėlio, kurio ir pėdos buvo ataususios, ir nukreipti į save šitą saldų kaip medus susižavėjimo srautą.

– O koks jo sąmojis! – pridūrė dar vienas. – Tiesiog neišsenkamas.

„Kas gali pamanyti, kad Floras d'Avenka – tai aš?“ – pagalvojo Floras, mėgaudamasis netikėta mintim.

Na taip. Kas galėjo pamanyti? Kas galėjo pamanyti, kad šis neįdomus, tylus žmogus kupė kampe yra garsus rašytojas?

Floras d'Avenka pasižiūrėjo į tuos žmones, susižavėjusius ne juo, o kitu Floru d'Avenka. Pagalvojo, koks jis pats nuobodus, liūdnas, drovus, kokie purvini jo batai, paraitytos kelnės, šlapias skėtis, įsivaizdavo pavargusį po sunkios dienos savo veidą, prisiminė tą, kitą, laisvų manierų, sąmojingą, jauną, elegantišką, žavų, banguotais blizgančiais plaukais, šilkiniais marškiniais. O pilis? Kelionės draugai regėjo Florą d'Avenką niūrioje didžiulėje senos bajorų pilies salėje: sėdėdamas prie sueižėjusio židinio ir gurkšnodamas skanų vyną, jis kažką sakė ištikimam žilam tarnui.

Floras d'Avenka pagalvojo, kad tas jaunuolis daro geresnį įspūdį negu jis. Ir toliau tylėjo.

Traukinys lėkė per nakties tamsą, liūliuodamas keleivių mintis, svajas, fantaziją ir prisiminimų vizijas.

Akilė Kampanilė

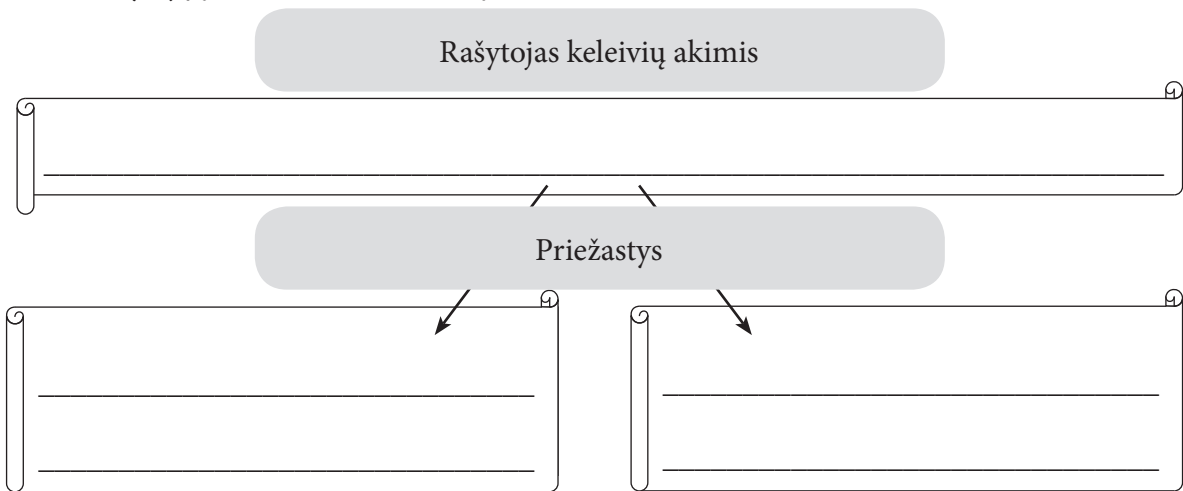
Iš knygos „Italų novelės“, Vilnius, 1988 m.

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1 Įvardyk pagrindinį kūrinio veikėją ir jo užsiėmimą.

2 Ką apie Florą d'Avenką sako šie žodžiai: „Jį galėjai palaikyti paprastu kaimo krautuvininku“?

3 Kaip garsų rašytoją įsivaizdavo keleiviai, remdamiesi jo kūriniais? Įvardyk dvi priežastis, kodėl žmonės rašytoją įsivaizdavo būtent tokį.

4 Kodėl Floras d'Avenka susidomi keleivių dėmesio susilaukusiu jaunuoju „rašytoju“?

5 Išrašyk citatą, kurioje išryškėja stereotipinis (t. y. tipiškas, būdingas) požiūris į rašytojus.

6 Kuo keleivius žavi apsimetėlis „rašytojas“?

7 Kokį būdą išgarsėti, Floro d'Avenkos manymu, renkasi pradedantieji jauni rašytojai?

8 Kuris sakiny s geriausiai apibūdina pirmąją Floro d'Avenkos reakciją, supratęs, kuo jaunuolis apsimeta esąs? Išrašyk jį.

9 Apie ką svarsto Floras d'Avenka, supratęs, kad jaunuolis yra apsišaukėlis?

10 Kodėl Floras d'Avenka taip ir nedemaskavo apsišaukėlio?

- (A) Norėjo pasirodyti esąs kuklus žmogus.
- (B) Nenorėjo nuvilti susižavėjusių keleivių.
- (C) Tikėjosi pasisvečiuoti senoje bajorų pilyje.
- (D) Slapta vylėsi atkeršyti apsimetėliui.

11 Dar kartą perskaityk paryškintą pastraipą. Ką gretindamas autorius parodo galutinę Floro d'Avenkos apsisprendimą tylėti?

12 Iš Floro d'Avenkos samprotavimų ryškėja tam tikros jo savybės. Pagrįsk jas teksto citatomis.

<i>Floro d'Avenkos savybės</i>	<i>Savybes pagrindžiančios citatos</i>
◇ Uždaras	◇
◇ Drovus	◇
◇ Išmintingas, sumanus	◇

13 Suformuluokite ir užrašykite šio teksto pagrindinę mintį.

14

Sujunk linijomis atitinkamus meninių raiškos priemonių pavyzdžius ir pavadinimus.

Žliaugė lietaus lašai

Spigus moters balsas

Kas jis, šis gražus ir toks
įdomus jaunuolis?

Pažais su jais kaip katė su pele

Palyginimas

Vaizdingas veiksmažodis

Retorinis klausimas

Deminutyvas

Epitetas

Perskaityk rašytojos Vandos Juknaitės pokalbį su mergaite Elze ir atlik užduotis.

V. J. Elze, tu juk lauki sudėtingų klausimų.

Elzė Aš norėjau, kad manęs rimtai paklaustų. Bet aš maniau, kad tai atsitiks vėliau, kai jau būsiu suaugusi. Aš mėgstu su žmonėmis šnekėtis.

V. J. Manai, kad jie yra tau atviri?

Elzė Aš nebūtinai noriu, kad žmonės būtų man atviri. Ir taip sužinau, kas jie yra.

V. J. Na, kaipgi?

Elzė Na paprastai. Aš neužduodu iš karto jiems klausimų apie kosmosą ir Dievą. Aš kalbu su jais apie paprastus dalykus.

V. J. Kodėl vaikai yra atviri pasauliui?

Elzė Vaikai yra naivūs. Ir suaugusieji yra naivūs. Bet jie galvoja, kas jiems iš to bus, geriau ar blogiau. Suaugusieji kaip lapės. Vaikai nemąsto. Vaikai sako tiesą.

V. J. Ir Elzė nemąsto?

Elzė Aš mėstau. Yra žmonių, kurie sako, bet taip pagiežingai: tu viduje esi suaugusi, bet slepiesi po vaiko kailiu.

V. J. Turbūt girdėjai, kad šiuolaikiniai žmonės labai nusivylę savimi.

Elzė Jie nesupranta, kad jie yra įdomūs. Jie nusivylę savo paviršiumi.

V. J. O kas yra paviršius?

Elzė Žmonės labai rūpinasi, kaip gražiau apsirengti, skaniau pavalgyti. Kai kiti sako: aš negaliu gyventi be ledų ir mobilaus, tai aš sakau: aš negaliu gyventi be oro.

V. J. Be oro?

Elzė Ir dar be knygų.

V. J. Mėgsti skaityti?

Elzė Labai, labai, labai mėgstu. Gal penkerių metų pradėjau mėgti skaityti.

V. J. Taip anksti išmokai?

Elzė Į mokyklą ėjau jau mokėdama. Mane tėtis mokė skaityti. Jis buvo bedarbis, turėjo laiko. Tada pamėgau skaityti. Man patikdavo paveikslėliai, bet gilintis pradėjau ne taip seniai.

V. J. Ką reiškia – gilintis?

Elzė Matyti ne tik žodžius, bet ir kai ką daugiau. Žiūrėti, kas tarp eilučių.

V. J. Ar tu pati džiaugiesi tuo, kad taip anksti suaugai?

Elzė Oi, ne. Aš labai dažnai liūdžiu dėl to.

V. J. Kodėl?

Elzė Dėl to, kad labai dažnai iš manęs reikalauja. Sako: Elzyte, mes iš tavęs to nesitikėjom.

Jeigu aš būčiau vaikiškesnė, jie nesistebėtų, kad taip kvailai pasielgiau.

V. J. Visi priprato, kad tu labai rimtai į viską žiūri, ir nebeleidžia tau būti vaiku?

Elzė Taip būna. Ir dar kartais kai kurie vaikai ant manęs pyksta. Ne dėl to, kaip aš mėštau, bet dėl to, kaip į mane žiūri suaugusieji.

V. J. O ko žmogus per savo labai labai trumpą gyvenimą turi išmokti?

Elzė Žmogus turi išmokti... Aš bijau, kad labai kvailai pasakysiu.

V. J. Pagalvok, ko tu pati jau išmokai.

Elzė Reikia išmokti kantrumo. Reikia išmokti nepasiduoti. Išmokti suprasti, kas esi pats, kas yra draugai, šeima.

V. J. O kažkodėl atrodė, kad tu imsi ir taip paprastai pasakysi: reikia išmokti mylėti gyvenimą.

Elzė Tai rodo, kad aš esu vaikas.

V. J. Kodėl taip pasakei?

Elzė Vaikas per daug stengiasi, kaip čia geriau atsakyti. O suaugęs žmogus svarbius dalykus pasako ramiai.

V. J. Ar meilė yra tai, kas žmogui duota? Ar jos taip pat reikėjo išmokti?

Elzė Meilės vaikas išmoksta, jei yra jį mylinčių žmonių. Aš meilės išmokau.

V. J. Atrodo, tu turėjai nuostabius mokytojus.

Elzė Mane stebino tai, kad mano tėvai buvo pasiryžę pasveikti, kad jie kovojo. Aš verkdavau, o mano mama sakydavo: neverk, Elze, aš pasveiksiu, viskas bus gerai. Nors visi sakė, kad ji nepasveiks. Ir tėtis, kai gulėjo reanimacijoje, aš net negalėdavau pas jį užėiti. Negalėdavau su juo šnekėti. Bet kai jis pasveiko, jis man visą laiką sakydavo: aš pasveikau tik todėl, kad nenorėjau nuvilti tavęs. Ir todėl aš didžiuojuosi jais.

Iš Vandos Juknaitės knygos „Tariamas iš tamsos“: pokalbiai su vaikais, Vilnius, 2007 m.

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1 Kas Elzei padeda išsiaiškinti, ar žmonės yra jai atviri?

●

2 Remdamasis tekstu, nurodyk du dalykus, kuo, Elzės nuomone, skiriasi suaugusieji ir vaikai.

● ●

3 Kas, Elzės manymu, yra žmogaus paviršius?

●

4 Rask tekste žodžius, rodančius, kad Elzei rūpi ne „paviršius“, ir išrašyk juos.

●

5 Kaip supranti šiuos Elzės žodžius: „žiūrėti, kas tarp eilučių“?

●

6 Kodėl vaikui pavojinga per anksti suaugti?

●

7 Ko Elzė kartais bijo, išsakydama savo mintis? Kodėl?

● ●

8 Ką apie Elžę ir jos artimuosius sako rašytojos teiginys: „Atrodo, tu turėjai nuostabius mokytojus“?

● ●

9 Koks šio teksto tikslas?

- (A) Papasakoti apie mergaitės mėgstamus rašytojus.
- (B) Parodyti mergaitės ir rašytojos draugystę.
- (C) Atskleisti mergaitės požiūrį į gyvenimą.
- (D) Aprašyti suaugusiųjų požiūrį į mergaitę.

●